Innspill til møte nr. 2 i referansegruppe 1

Fokus punkter:

- Politiske vedtak – tidsaspekt fra vedtak til implementering. Hele utdanningssystemet må henge med og sammen
- Kommuneøkonomi - kampen om pengene
- Skolens samfunnsansvar
- Pendelen i kunnskapssynet

Fellesskoletanken har vært en viktig del av velferdsordningene i det norske samfunnet. Et skolesystem med like muligheter for alle, uansett økonomisk og sosial bakgrunn, har hatt bred politisk støtte. Fellesskolen fremmer et mangfoldig læringsmiljø hvor elever fra ulike sosiale, økonomiske og kulturelle bakgrunner møtes.

Stadige politiske retningsforandringer og nye tiltak uten tilstrekkelig evaluering av eksisterende tiltak har imidlertid skapt usikkerhet og hindret skolen i å jobbe konsentrert med kvalitet og utvikling. Et eksempel på dette er kravet om masterutdanning for lærere. Skolenes landsforbund har uttrykt bekymring for at dette kravet kan føre til at man på sikt kan miste fagkompetanse i enkelte fag. Det er viktig å balansere behovet for bredde og dybde i lærernes kompetanse. Dette politiske tiltaket kan derfor påvirke kvaliteten på undervisningen negativt og ha stor innvirkning på utviklingen av fellesskolens kvalitet fremover. I tillegg er Skolenes landsforbund bekymret for at elevene, og da spesielt de minste, mister en trygg voksenperson som er kvalifisert til å være i klasserommet i mange fag.

Mange elever og foreldre føler at det er for mye fokus på teoretisk kunnskap og for lite på praktiske ferdigheter og kreativitet. Både Reform 97 og Kunnskapsløftet 2006 førte til at organiseringen av undervisningen endret seg – flere kompetansemål ble mer teoretisk rettet, og det er blitt mindre tid til praktiske aktiviteter og kreative fag. Mange mener at skolen bør dekke et bredt spekter av emner og ferdigheter, noe som kan føre til at det oppleves som at "alt" må få en plass i skolen. Dette inkluderer både tradisjonelle fag som matematikk og norsk, samt nye områder som digital kompetanse, bærekraft, psykisk helse og entreprenørskap. Alt skal inn – men hva skal ut?

Økonomi spiller en stor rolle i hvordan ressurser fordeles mellom skoler. Privatskoler kan tappe det offentlige for ressurser, da midler som kunne gått til offentlige skoler i stedet blir brukt på privatskoler. Dette kan føre til at offentlige skoler får færre ressurser og dermed dårligere kvalitet på undervisningen. Ujevn ressursfordeling kan skape større forskjeller mellom skoler, hvor noen skoler får mer ressurser og dermed kan tilby bedre fasiliteter og undervisning, mens andre skoler blir hengende etter. Dette påvirker elevenes læringsmiljø og resultater negativt. Kommunene i Norge har ansvar for å finansiere grunnskolen.

SKOLENES LANDSFORBUND
Torggata 12, 0181 Oslo.
Telefon +47 99 35 60 60 Org.nr 970533362
E-post skolenes@skolenes.no @SLforbund
skoleneslandsforbund.no

En betydelig del av finansieringen kommer fra statlige tilskudd, som fordeles basert på ulike kriterier som antall elever og spesielle behov. Kommunene må prioritere mellom ulike tjenester som skole, helse og eldreomsorg, noe som kan føre til at skolenes budsjetter varierer avhengig av kommunens økonomiske situasjon og politiske prioriteringer. Det er også et mål at skolen skal bidra til å utjevne sosiale forskjeller, men dette krever ofte ekstra ressurser som ikke alltid er tilgjengelige i alle kommuner. Disse faktorene gjør at skolens plass i kommunebudsjettene kan være utfordrende, spesielt når det er behov for å balansere mellom ulike viktige tjenester.

Demografi, som befolkningsfordeling og sosioøkonomisk bakgrunn, påvirker også fellesskolen. I mange distrikter er det allerede mangel på lærere, og kravet om høyere utdanning kan forverre denne situasjonen. Allmennlærere, med sin bredere og mer praktiske utdanning, kan lettere fylle behovene i distriktene. Mangfold i klasserommene er viktig for et inkluderende læringsmiljø, men privatskoler kan redusere dette mangfoldet, da elever ofte velger skoler basert på sosioøkonomisk bakgrunn. Dette kan føre til mindre mangfoldige læringsmiljøer.

Disse faktorene – politikk, økonomi og demografi – henger sammen og påvirker hverandre gjensidig. Politikk bestemmer hvordan ressurser fordeles, økonomi påvirker tilgjengeligheten av disse ressursene, og demografi bestemmer hvor behovene er størst. Når ressursene fordeles ujevnt, og når det blir vanskeligere å rekruttere kvalifiserte lærere, kan prinsippet om like muligheter for alle elever bli utfordret. Elever på skoler med færre ressurser og mindre kvalifiserte lærere kan få en dårligere utdanning, noe som kan påvirke deres fremtidige muligheter.

Dette kan samlet sett gjøre det vanskeligere å opprettholde en inkluderende og effektiv fellesskole som gir alle elever like muligheter til å lykkes. En inkluderende skole er en der alle elever, uavhengig av bakgrunn, får like muligheter til å lære og utvikle seg. Når ressursfordelingen blir ujevn, kan det føre til at noen skoler får bedre fasiliteter og undervisningsmateriell, mens andre skoler blir hengende etter. Dette kan skape et skille mellom elever som går på forskjellige skoler, og gjøre det vanskeligere for alle elever å få den samme kvaliteten på utdanningen.

Dilemmaet mellom individets rettigheter og fellesskapets behov er et sentralt tema i utdanningspolitikken. På den ene siden har hver elev rett til en utdanning som er tilpasset deres individuelle behov og evner. Dette inkluderer retten til å få støtte og ressurser som kan hjelpe dem å nå sitt fulle potensial. På den andre siden har fellesskapet behov for et skolesystem som fremmer likhet og inkludering, og som gir alle elever like muligheter til å lykkes. Dette kan innebære at ressurser må fordeles på en måte som prioriterer fellesskapets beste, selv om det kan bety at enkelte individer ikke får alle de ressursene de kunne ha hatt nytte av.

Politiske vedtak kan også vanskeliggjøre oppfølgingen av enkelteleven. For eksempel har kravet om høyere utdanning for lærere skapt bekymring for at mange potensielt dyktige lærere, spesielt i distriktene hvor det allerede er mangel på lærere, kan bli ekskludert. Dette tiltaket kan påvirke kvaliteten på undervisningen negativt og utfordre prinsippet om like muligheter for alle elever. I tillegg har reformer som

Kunnskapsløftet 2006 ført til at undervisningen har blitt mer teoretisk rettet, med mindre tid til praktiske aktiviteter og kreative fag. Dette kan gjøre det vanskeligere for skolen å tilpasse undervisningen til elevenes individuelle behov og interesser. Alternative opplæringsarenaer, som utendørs læring, digitale plattformer og samarbeid med lokale bedrifter og organisasjoner, kan berike undervisningen og gjøre den mer relevant for elever. Slike arenaer gir mulighet for praktisk læring og kan bidra til å engasjere elever på nye måter. Samtidig er det viktig at kommunene har tilstrekkelig lokalt handlingsrom til å tilpasse opplæringen etter lokale behov og ressurser. Dette handlingsrommet gjør det mulig for skolene å utvikle innovative undervisningsmetoder og utnytte lokale styrker, noe som kan forbedre kvaliteten på utdanningen og møte elevenes ulike behov på en mer effektiv måte.

For å sikre en helhetlig og inkluderende opplæring, er det viktig å ha et sterkt lag rundt eleven. Dette laget består av flere yrkesgrupper med ulik kompetanse, som lærere, spesialpedagoger, skolepsykologer, helsesykepleiere og sosialarbeidere. Samarbeidet mellom disse profesjonene bidrar til å møte elevenes individuelle behov og skape et trygt og støttende læringsmiljø. Ved å integrere ulike kompetanser i skolen, kan man bedre tilpasse undervisningen og gi elevene den støtten de trenger for å lykkes både akademisk og sosialt. Får å få til dette må man se nærmere på eventuell lovfesting og sikring av økonomi.

Balansen mellom å ivareta individets rettigheter og å møte fellesskapets behov er derfor en kontinuerlig utfordring som krever nøye vurdering og tilpasning. Disse faktorene kan samlet sett føre til at fellesskolen ikke klarer å opprettholde sitt mål om å gi alle elever en likeverdig og kvalitetsmessig god utdanning. Dette kan ha langsiktige konsekvenser for både enkeltindivider og samfunnet som helhet.